

ÜLIÕPILASLEHT

TARTU ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA.

Toimetuse ja talituse adress: Tartu, Hetseli tänav nr. 1.

№ 4.

28. märts, 1922.

III. aastak.

Dr. Eduard Laas †

13. veebr. s. a. suri plekilisse soojatõppe korp. Ugala vilistlane Dr. Eduard Laas.

Kadunu sündis 20. oktobril 1884. a. Saare-Koobasaare talus, Saare vallas, Võrumaal, põllumehe pojana. Oma alghariduse sai ta Antsla kihelkonnakoolis. Seda lõpetades oli ta lühikest aega Antsla algkooli õpetaja.

Edasiõppimise otstarbel tuli Laas Tartu õhtukooli, kust ta Peterburi 11. gümnaasiumi astus, mille 1912. a. maikuus lõpetas.

Selsamal aastal astus Dr. Laas Tartu ülikooli arstiteadust õppima ja tegi arsti eksami maikuus 1917. aastal ära. Enne ülikooli lõpetamist võttis ta ilmasõjast asearstina osa, teenides Põhja väerinna sõjapõgenejate abiandmise komitees. 1918. a. sai Dr. Laas Karksi kihelkonna arstiks, kus ta praktiseeris kunni Eesti vabadussõjani.

Eesti vabadussõja ajal teenis ta 6. polgus vanema arstina. Demobiliseerimise järele läks Karksi kihelkonna arstiks tagasi. Nii tema lühike elulugu.

Oma eluajal suutis Dr. Laas lugupidamist võita nii oma ligemas seltskonnas, vill ja korp. Ugala liikmete keskel, kui ka ümberkaudu rahva seas. Teda tunti kui tublit arsti. Kadunu oli mitte ükski tuntud oma piirkonnas, vaid ka kaugematest kihelkondadest käidi tema juures abi otsimas. Täites truult arsti kohuseid, sai ta haigetelt, keda arstis, haiguse, mis teda hauda viis. Teda jäid leinama abikaas ühes kahe väikese lapsega.

Puhka rahus!

—al.

Üliõpilaskond 1921. a. ankeedi andmetel.

(Järg.)

Üliõpilaste keskmine vanadus kujuneb teaduskondade järele järgmiselt:

rohu-teaduskonnas	28,8 aastat	usu-teaduskonnas	23,5	„
loomaarsti-teadusk.	25,4	kaubandus-teadusk.	23,0	„
arsti-teaduskonnas	24,0	matemaatika-loodus-	22,9	„
põllumajandus-teaduskonnas	24,0	filosoofia-teadusk.	22,6	„
õigus-teaduskonnas	23,6	teaduskond teadmata	24,0	„

Et naisüliõpilase keskmine vanadus meesüliõpilase omast madalam, siis on loomulikult neis teaduskondades, — näit., filosoofia —, kus esimesed enamuses, keskmine vanadus võrdlemisi vähem.

Asudes vastajate liigitamisele vanemate asukoha, elukutse jne. järele, näeme, et maalt on 399 üliõpilast ehk 53%, nende seas mehi 313, naisi 83, sugu teadmata 3. Linnast on pärit 346 ehk 46,5%, nende seas mehi 244, naisi 101, sugu teadmata 1.

Meesüliõpilastest on maalt 56,2%, linnast 43,8%, naisüliõpilastest — maalt 45,1%, linnast — 54,9%. Seega tuleb maalt rohkem meesüliõpilasi, linnast rohkem naisüliõpilasi. On huvitav saadud arvused võrrelda eelpool nimetatud 1912/1913. a. ankeedi omadega, mille järele meesüliõpilastest on üles kasvanud maal 58,4%¹⁾, linnas-maal 15,3%, — linnas 26,3%, ning naisüliõpilastest — maal 35,7%, — linnas-maal 11,9%, — linnas 52,4%. Kui „linnas-maal“ üleskasvanute arv proportsionaalselt linnas ja maal üleskasvanute arvudele juure panna, võiksime öelda, et 1912/1913. aastal oli meesüliõpilasi pärit: maalt 65%, linnast 35% ning naisüliõpilasi: maalt 40%, linnast 60%.

Vanemate elukutse.

Vanemate elukutse	Sugu		Meesüliõpilased		Naisüliõpilased		Sugu teadmata		Kokku.	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Põllupidajad	181	32,5%	56	30,4%	1	25%	238	31,9%		
Ametnikud	58	10,5%	14	7,6%	—	—	72	9,7%		
Haritlased (vaba elukutse)	53	9,5%	14	7,6%	—	—	67	9,0%		
Majaomanikud	46	8,2%	21	11,4%	—	—	67	9,0%		
Töölised	46	8,2%	13	7,1%	—	—	59	7,9%		
Ärimehed ²⁾	45	8,1%	13	7,1%	—	—	58	7,8%		
Käsitöölised	40	7,2%	13	7,1%	1	25%	54	7,2%		
Puudrivad teated	88	15,8	40	21,7%	2	50%	130	17,5%		
	557	100%	184	100%	4	100%	745	100%		

1) A. Oinas: Eesti Üliõpilaskonnade noorsugu arvudes, „Üliõpilaste leht“ nr. 5. 1914.

2) Kaupmehed ja töösturid.

Esitatud võrdluse põhjal veel mitte julgedes kindlamaid järeldusi teha, tuleb siiski oletada, et nähtavasti linnast pärit meesüliõpilaste ja maalt pärit naisüliõpilaste protsent tõuseb ning seega nähtus, et meesüliõpilased rõhuvas enamusel maalt, naisüliõpilased selle vastu linnast pärit on, kaduma hakkab ja vahakord arvuliselt enam ühetasaseks muutub.

Nagu nägime, on linnast päritolevaid naisüliõpilasi rohkem kui maalt, vastavalt sellele on ka näit. majaomanikkude laste seas naisüliõpilaste protsent suurem.

Eelpool oletasime, et eelmise ankeedi andmetega võrreldes linnast päritolevate meesüliõpilaste ja maalt päritolevate naisüliõpilaste protsent tõuseb. Seda oletust kinnitab kaudselt asjaolu, et 1912/13. a. oli talupidajate perekondist pärit meesüliõpilasi 41,3% ja naisüliõpilasi 23,8%, praegu aga meesüliõpilasi 32,5% ja naisüliõpilasi 30,4%.

Üleüldiselt ei ole vanemate elukutse alal eelmise ankeediga võrreldes suuri muutusi märgata.¹⁾

Suve vaheaega tarvitavad:

Tarvitavad suve vaheaega	Sugu		Meesüliõpilased		Naisüliõpilased		Sugu teadmata		Kokku	
	arv	% meesüliõpilaste üldarvust	arv	% naisüliõpilaste üldarvust	arv	%	arv	% üldarvust		
Teenistuseks	264	47,4 ⁰ %	68	37,0 ⁰ %	1	25,0 ⁰ %	333	44,7 ⁰ %		
Puhkamiseks	114	20,5 ⁰ %	61	33,2 ⁰ %	2	50,0 ⁰ %	177	23,8 ⁰ %		
Teaduslikuks tööks	70	12,6 ⁰ %	27	14,6 ⁰ %	—	—	97	13,0 ⁰ %		
Põllutööks vanemate juures	60	10,8	11	6,0 ⁰ %	—	—	71	9,5 ⁰ %		
Puhkuseks ja teaduslikuks tööks	11	2,0 ⁰ %	8	4,3 ⁰ %	—	—	19	2,6 ⁰ %		
Teenistuseks ja teaduslikuks tööks	12	2,0 ⁰ %	4	2,2 ⁰ %	—	—	16	2,2 ⁰ %		
Puhkamiseks ja teenistuseks	6	1,1 ⁰ %	3	1,6 ⁰ %	1	25,0 ⁰ %	10	1,3 ⁰ %		
Puuduvad teated	20	3,6 ⁰ %	2	1,1 ⁰ %	—	—	22	2,9 ⁰ %		
Kokku	557	100 ⁰ %	184	100 ⁰ %	4	100 ⁰ %	745	100 ⁰ %		

44,7% ehk ligemale pool osa üliõpilastest tarvitab suvist vaba aega teenistuseks.

Paistab, et suvevaheaega otstarbekohase kasutamise suhtes naisüliõpilased meesüliõpilastest õnnelikumas seisukorras on: esimestest on sunnitud suvel teenima 37,0%, viimastest aga 47,4%; samuti võivad naisüliõpilased võrreldes suuremal arvul tarvitada suve puhkamiseks ning teaduslikuks tööks. Viimse otstarbe — teadusliku töö — kohta peab tähendama, et seda mõistet üleüldiselt nähtavasti kaunis laialt on võetud, mahutades selle alla paaril juhtumisel ka täienduseksamite vastu valmistamist, mille tõttu teadusliku töö tegijate protsent ka küllalt kõrge on.

1) Vaata tabel lhk. 2.

Vanemate elukutse ja suvevahaja tarvitamine:

Vanemate elukutse Suve vahaja tarvitamine	Põll- pidajad		Ametnikud		Haritased		Maja- omanikud		Töölised		Ärimehed		Kasi- töölised		Teadmata		Kokku	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Teenistuseks	67	28,1 ⁰ / ₀	38	52,8 ⁰ / ₀	28	41,8 ⁰ / ₀	30	44,8 ⁰ / ₀	43	72,9 ⁰ / ₀	15	26,0 ⁰ / ₀	37	68,5 ⁰ / ₀	75	57,7 ⁰ / ₀	338	44,7 ⁰ / ₀
Puhkamiseks	58	24,4 ⁰ / ₀	12	16,6 ⁰ / ₀	20	29,8 ⁰ / ₀	26	38,8 ⁰ / ₀	7	11,9 ⁰ / ₀	25	43,1 ⁰ / ₀	4	7,4 ⁰ / ₀	25	19,2 ⁰ / ₀	177	23,8 ⁰ / ₀
Teaduslikuks tööks . . .	34	14,3 ⁰ / ₀	8	11,1 ⁰ / ₀	15	22,4 ⁰ / ₀	4	5,9 ⁰ / ₀	4	6,8 ⁰ / ₀	10	17,2 ⁰ / ₀	4	7,4 ⁰ / ₀	18	13,8 ⁰ / ₀	97	13,0 ⁰ / ₀
Põllutööks vanemate jaures	63	26,4 ⁰ / ₀	1	1,4 ⁰ / ₀	—	—	1	1,5 ⁰ / ₀	3	5,0 ⁰ / ₀	1	1,7 ⁰ / ₀	1	1,9 ⁰ / ₀	1	0,8 ⁰ / ₀	71	9,5 ⁰ / ₀
Puhkamiseks ja teadus- likuks tööks	5	2,1 ⁰ / ₀	1	1,4 ⁰ / ₀	3	4,5 ⁰ / ₀	3	4,5 ⁰ / ₀	1	1,7 ⁰ / ₀	4	6,9 ⁰ / ₀	—	—	2	1,5 ⁰ / ₀	19	2,6 ⁰ / ₀
Teenistuseks ja teadus- likuks tööks	3	1,3 ⁰ / ₀	6	8,3 ⁰ / ₀	—	—	2	3,0 ⁰ / ₀	—	—	1	1,7 ⁰ / ₀	3	5,5 ⁰ / ₀	1	0,8 ⁰ / ₀	16	2,2 ⁰ / ₀
Puhkamiseks ja teenis- tuseks	3	1,3 ⁰ / ₀	3	4,2 ⁰ / ₀	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,9 ⁰ / ₀	3	2,3 ⁰ / ₀	10	1,3 ⁰ / ₀
Puuduvad teated	5	2,1 ⁰ / ₀	3	4,2 ⁰ / ₀	1	1,5 ⁰ / ₀	1	1,5 ⁰ / ₀	1	1,7 ⁰ / ₀	2	3,4 ⁰ / ₀	4	7,4 ⁰ / ₀	5	3,9 ⁰ / ₀	22	2,9 ⁰ / ₀
Kokku	238	100 ⁰ / ₀	72	100 ⁰ / ₀	67	100 ⁰ / ₀	67	100 ⁰ / ₀	59	100 ⁰ / ₀	58	100 ⁰ / ₀	54	100 ⁰ / ₀	130	100 ⁰ / ₀	745	100 ⁰ / ₀

Ülemal toodud tabeli põhjal on võimalik näha, kuidas vanemate elukutse mõju avaldab üliõpilaste suvise vaheaja tarvitamise peale. Näit, teenib suvel ärimeeste perekondadest päritolevaist üliõpilasist üks neljandik, tööliste perekondadest päritolevaist aga kolm neljandikku, samuti saab vaheajal puhata esimestest ainult üks kümnendik, viimastest aga ligemale pool.

Vastajate hulgast on abielus 39 mees- ja 7 naisüliõpilast, kokku 46 ehk 6,2% üldarvust.

(Järgneb).

V. Luik ja Aug. Oinas.

Saksamaa üliõpilaskonnast.

Riik või rahvas?

Kirjutasin Saksamaa üliõpilaskonnast mineval semestril „Üliõpilaslehes“ nr. 7—8. Sel ajal oli lõppenud Erlangeni üliõpilaspäev, millel arutrsel oli „Üliõpilaskonda“ kuuluvuse küsimus — Saksamaal „aria küsimuse“ nime all tuntud. Võitlused olid juba sel ajal õige ägedad, kuid Erlangenis tehti kompromiss ning lepitati kokku järgmise otsuse juures:

„Saksa Üliõpilaskond“ moodustub Saksa riigi ülikoolide üliõpilaskondadest ja väljapool asuvate ülikoolide Saksa Üliõpilaskondadest. Viimased on ühendatud Austria-Saksa ja Sudetimaa Üliõpilaskondadeks...

See otsus ei rahuldanud kumbagit poolt ja sõda „aria printsipi“ pärast kestis täiel hool edasi, kaasa kiskudes poliitiliste parteide tegelasi ning ulatades kuni valitsuseni ja parlamendini. Ühelt ja teiselt poolt astusid üles küsimuse arutamiseks sarnased isikud, nagu kindral Ludendorf, endine riigikantsler Fehrenbach ja preisi haridusminister Boelitz.

Juutide küsimus sai üldiseks. Kõige ägedamatele nende vastastele, Austria ja Böömimaa üliõpilaste, seltsisid Saksa rahvuslased ja kindral Ludendorf katsus küsimust ära kasutada isegi parteivahelises võitluses dr. Wirthi kabineti asutamise puhul.

See rahvuspoliitilisele pinnale aetud küsimus ähvardas isegi saatuslikuks saada „Saksa Üliõpilaskonnale“ enesele. Vaielused ning lahkarvamised läksid niikaugele, et see kaastööle hädaohtlikuks sai. Ka vahekord üksikute üliõpilasgruppide vahel läks teravaks. Tekkisid mitmed ühingud, kes omavahel selle küsimuse üle vaidlesid.

Rahva seas hakati süüdistama üliõpilasi politika ülikooli viimises. Viimaks tegi salkkond endiseid üliõpilaste juhte katse küsimust lahendada. See salkkond töötas välja põhimõtted, mil alusel üliõpilaskond ühinema peaks ja näitas ära sihtjooned, mille järele „Saksa Üliõpilaskonnal“, nii keskasutused, kui ka kohalikkudel „Üliõpilaskondadel“ töötada tuleks. See kava ei ole iseenesest midagi uut ja leidis tähelepanu peajasjalikult sellepärast, et ta tuli väljaspool võitlevaid voole olevate isikute poolt, kellel kui endistel juhtidel autori-teeti oli.

9. jaanuaril s. a. esitati kava „Saksa Üliõpilaskonna“ juhata-
sele, kes selle arutamiseks juure kutsus ka vastasrinna — Austria ja
Böömimaa üliõpilastejuhid. Kava aluseks on võetud riikkondsuse
põhimõte, ning seega on leppimatad Austria ja Böömimaa üliõpilased
kõrvale tõrjutud. Arvati, et see on ainuke tee vaidlusi lõpetada ja
teravat vahekorda pehmemdada. 14. jaanuaril algas siis suurendatud
kommisjonis kava arutamine, mis pidi otsustama Üliõpilaskonna
saatuse. Vastasrinna eestvedajaks oli Stelzner Erlangenis, kes kõige
jõuga katsus rahvaste põhimõtet läbi suruda, mis aga ei õnnestanud.
Vastu võeti 9. jaanuaril esitatud kava ning Stelzner teatas järgmisel
hommikul, et ta Saksa Üliõpilaskonna ametist lahkub. Ühtlasi lahkus
ta Saksa ülikooli ringi esimehe kohalt, rahvusprintsipi eest võitlejate
keskkohast.

Uue kava põhijooned on järgmised:

„Saksa Üliõpilaskond“ moodustub Saksa riigi ülikoolide
Üliõpilaskondadest.

Kohalikkudesse Üliõpilaskondadesse kuuluvad:

- 1) Saksa riikkondsusesse kuuluvad üliõpilased,
- 2) üliõpilased, kes kuni rahulepingu maksimahakkamiseni Saksa
riikkondsusesse kuulusid,
- 3) Saksa-Austria riikkondsusesse kuuluvad üliõpilased,
- 4) väljamaa Saksa üliõpilased (Böömi sakslased, Balti sakalased,
Saksa üliõpilased Diasporast) ilma vahettegemata raassi suhtes.

Kohalikkude Üliõpilaskonde ülesanded on:

- 1) Akadeemia kodanikkude õiguste ja kohuste täitmine edusta-
jaid saates ülikooli komisjonisse, milles haridusministri
ehk ülikooli korraldusel üliõpilaste kaastöö on ette nähtud
(immatrikulatsioon, distsiplinaar- ja aukohtu korraldused,
õppimisesse puutuvad küsimused, kohalikud harjutused),
- 2) Üliõpilaskonna liigete eest majanduslik hoolekanne.

Nende ülesannete täitmisel on keelatud esile tuua poliitilisi ja
ilmavaadet käsitavaid küsimusi. „Saksa Üliõpilaskonna“ (keskorga-
nisatsiooni) ülesanne on:

- 1) Kohalikkude Üliõpilaskondade ülesannete täitmine, mis kõigi
Üliõpilaskondade ühistes huvides on ja,
- 2) „Saksa Üliõpilaskonna“ edustamine väljamaa Üliõpilas-
kondade ees.

Nagu näeme, on riikkondsuse põhimõttele erandid tehtud, seda
mõistet laiendades, kuna „aria printsipi“ poolehoidjad seda kitsen-
dada tahtsid.

Erandid on tehtud nimelt Saksamaa küljest rahulepingu põhjal
äravõetud maakondade üliõpilastele (Elsas-Lotaringeni, Ülem-Silee-
sia jne.), kelle riikkondsus arvatakse enne rahulepingut olnud olukorra
järele, ning väljamaa sakslastele (Böömi, Balti, Diaspora ja t.). Nende
kohta on ka rahvuse küsimus täitsa lahtiseks jätud, nii et nende
maade Üliõpilaskondade liikmeks võib olla igaüks, kes ennast ise
„Deutsch-Balte“, „Deutch-Böhme“ jne. nimetab.

See kava on aga ainult Üliõpilaskonna juhatause poolt vastu
võetud ning tuleb arvatavasti järgmisel üliõpilaspäeval arutusele.
Seal on aga, nagu selle kava vastuvõtmisele järgnevad sündmused

ennustavad, jällegi ägedaid vaielusi oodata. Võitlus ei ole veel rau-
genud. On ainult mõlemal poolel ettevalmistatud kihutustöö käimas.

Uue kava poolt esines hiljuti Preisi maapäeval, ülikoolide eel-
arve harutamise puhul, Preisi haridusminister Boelitz. Boelitz on
juba varemalt mõtteid avaldanud, mis jaanuari kavaga kokku käivad.
Maapäeval avaldas ta soovi, et jaanuari kava, mis vastab Suur-Saksa
ühiskonna mõttele, poolehoidu leiaks ja vastu võetaks.

Kava vastane otsus võeti aga veebruarikuu algusel Berliini
üliõpilaste edustajate koosolekul vastu. 58 häälega 34 vastu, 7 era-
poolt vastu jäämisel tunnistati jaanuari kava mittemaksvaks. Selle
otsuse järele kuulutas 8 ringkonna juhataja („Saksa Üliõpilaskond
on ringkondadesse jaotatud, millel igal juhataja) „Saksa Üliõpilaskonna“
eestseisuse nimel Berliini Üliõpilaskonna keskorganisatsioonist välja-
astunuks. Berliinis on nüüd kaks ringkonna juhatust: üks, kes
Erlangenis vastuvõetud otsust omaks tunnistab ja teine, kes jaanuari
kava vastu on võtnud. Kuna aga kohalikud Üliõpilaskonnad ülikooli
põhikirjaga seotud on, ning ülikooli lahutamata osadena tegutsevad,
siis on seisukord Berliinis keerulisemaks läinud. Siin jääb õieti üli-
kooli valitsus otsustajaks, sest tema peab ühe neist ringkonna juha-
tustest õigeaks tunnistama. Kuidas aga üliõpilased selle peale rea-
geerivad, on teadmata.

See rahvuspoliitilise küsimuse päevakorda võtmine on tuntavalt
kahju teinud, mitte ainult Üliõpilaskonna otsekohesele tööle, vaid ta
on palju rahulolematust tekitanud ka üliõpilaste vastu. Rahulolematust
ja süüdistused on juba niikaugele läinud, et Preisi haridusminister
Boelitz Preisi maapäeval sunnitud oli üliõpilaste kaitseks välja astuma.

Edaspidine arenemine näitab, kui kaugele tüli võib minna ja
kas suudavad Saksa üliõpilased mõni aasta tagasi loodud „Saksa
Üliõpilaskonda“ kõigi Saksa üliõpilaste edustajana alal hoida, või
sunnivad juba tekkinud lõhed teda lagunema.

H. Laretei.

Soomega tutvunemine keeleteaduse abil.

Veste.

„Üliõpilastele“ Soome numbril toimetuse, püüdes „hõimlus-
vaimu“ asjale saada ka enam teaduslikku alust ja toetust, pööris
sellekohase palvega vastavate autoriteetide poole. Tähele pannes,
et ka Helsingi klubi poolt toimetatud „Ylioppilaslehti“ numbris sar-
naseid „kielelisiä lisiä“ on avaldatud, on toimetusele sealtpoolt lah-
kesti vastu tulnud ja järgmine keeleteaduslik seletus avaldamiseks
saadetud, milles Soome numbril toimetuse muidugi, samuti nagu
Dr. O. Kallasegi „Isiklikka mälestusi“ kirjutuses, ei julge omalt
poolt keelt ühtlustamise otstarbeks muuta, mis eest publikult vaban-
dust palub.

„Viimasel ajal on meil vähe rõemu valmistanud mitmesugused
liikumise asjad, mis meie armast noort sugu liig Soome poole meeli-
tada püüavad. Et siin asi tingimata ühe asju — kindlaks — määrava
(regulierend) asutuse poolt kindlaks määramist nõuab, oleme püüd-

nud tarvitada selleks keeleteaduslikku metodi, mis on kõige punkti-
pealsem terves maailmas ja on selle abil järgimsed asjad kindlaks
määratud:

On teaduslikult ümber lükatud vale, et Soomes arenenud oleks
õige riigikodaniku meel enam kui meil. Seda näitab juba sõna,
kuidas nad oma valitsust igalpool sõimavad: nad nimetavad teda:
hallitus¹⁾. Hoiatame tõsiselt meie noortsugu seda nimetust ka
meie keelde ja meie asutuste kohta tarvitusele võtmast.

Veel kiidetakse Soome sõja väge ja tuletatakse meelde nende
abi meie vabaduse sõjas. Kuid üks tunnista soomlased isegi, et
nende tugevam külg ainult tükimehed²⁾ on olnud.

Karjakasvatases ja piima asjade ajamises on kord Soomes või-
mata halb, mis näha juba sellest, et nende piim³⁾ alati hapu on.

Et see nii on, on arusaadav, kui vaatame, kuidas Soomes puh-
tusega lugu on, ehk küll iseäranis meie perenaistele sinna on soovi-
tatud minna. Kuid mis puhtust võib loota sealt, kus keeleteaduse kätte-and-
mete põhjal süüakse soppa⁴⁾ ja seda koguni põia⁵⁾ pealt, mis
ju teatavasti tihti sopas käib. Kodu puhtuse eest hoolitsevad näh-
tavasti ainult väljaõpetatud koerad, kassid ja teised elajad, kes käivad,
pürstid⁶⁾ seljas.

Nagu näha, ei kardeta seal pori ülepea mitte, sest kuuldavasti
olla seal koguni üks terve Pori linn.

Saun öeldakse soomlaste leidus olevat, kuid kui sa neid seal
käsed vihelda⁷⁾, siis hakkavad nad ainult vilistama; kuidas võiks
puhtus olla arenenud niisugusel maal! Kui looduse lapsed näivad nad
seejuures väga hea tervisega olevat: isegi kõige raskema haiguse ja
valu kohta ütlevad nad ainult, see olla pisut kibe⁸⁾.

Hariduse alal valitseb kuulmata vähe nõudlikkus. Kui seal
näituseks mees on lugenud⁹⁾ (s. o. leeris käinud), võib ta juba
kas või professoriks hakata. Käsitöö on küll kõrges austuses, sest
kõik lapsed peavad käima ripikoolis¹⁰⁾, kuid nime järgi otsus-
tades õpetatakse seal ainult riie- ja triipide tegema. Arusaamata
ühikülgsus! Kultura tunnistuse-märgiks loetakse sel maal rin-
nust¹¹⁾, (võrdl. rangirinnus), mis ühegi korraliku mehe kaelast puu-
duda ei tohi.

Teadused jne. ei huvita soomlasi sugugi, sest huvi¹²⁾ all
mõistavad nad ainult lõbusat ajaviidet, nagu tants jne.

Sellevastu nimetavad nad kõiki suurte-asjade-väljamõtlejaid
ainult keksijateks¹³⁾ ja kõiki tarku mehi ainult edevateks¹⁴⁾.
Nad räägivad neist üle pea põlgtusega ja ütlevad neist: lahjakad¹⁵⁾,
näarakad¹⁶⁾.

Et sarnase hariduse põlgtuse juures ka kirjandusest palju ei
hoolita, on arusaadav. Piibel on nende ainukene raamat¹⁷⁾. Lau-

Paneme omaltpoolt siia ka vastava soomekeelse sõnaseletuse, kuigi meile Ema-
keele selts selle eest midagi ei maksa. Ni-Ni, Mi-Mi.

1) hallitus — valitsus, 2) tykinmiehet — suurtükimehed, 3) piimä — hapu piim,
4) soppa — supp, 5) pöytä-pöydän — laud, 6) pyrstö — saba, 7) vihellä — vilistada,
8) kipeä — haige, 9) lukea — õppida, 10) rippikoulu — leerikool, 11) rinnus — manisk,
12) huvi — lõbu, 13) keksiä — ülesleida, väljamõelda, 14) etevä — andekas,
15) lahjakas — andekas, 16) nerokas — geniaalne, 17) Raamattu — Piibel.

luraamatut veel ei ole, selle asemel peavad nad ikka veel laulma mingisugusest laulukirjast¹⁸⁾.

Kirikuõpetajad on seal maal väga iseäralikud ja kannavad teenistuse ajal papist kaapusid¹⁹⁾, pealegi veel mitte peas, vaid koguni seljas! Palju kulturalisem rahva tõug on ainult Vene õigeusu kirikuõpetajad, sest need üksi on haritud maailmalt suitsutamise²⁰⁾ kombe ära õppinud, kuna vaene muu rahvas seda kuidagi endale juure harjutada ei taha. Et muu maailma poolt mitte välja naerdud saada, on seal vist valitsus käsu välja annud, et iga talu²¹⁾ peale peab savipiipusid²²⁾ muretsetama, kuid praegu ei oska rahvas neid ikka veel suitsetamiseks tarvitada.

Samuti on see rahvas väga orjameelne. Isegi Jumalat nimetavat nad herraks²³⁾, kellelt nad siiski õnnistuse asemel siunamist paluvat. Kõiksugu kurjategijaid on aga nii palju, et nende jaoks mitmele poole terved linnad²⁴⁾ on asutatud. Üle pea ei tarvita sel maal veel linnasid kauplemiseks, vaid ainult enda kaitsemiseks — nagu meiegi esivanemad vanal muistsel ajal. Kas niisugusest rahvast võiksime meie midagi õppida!?

Et nad kõiges omas elus suured määrijad ja poolmetslased on, näitab juba see, et neil vähema kui asja kirjutamiseks terve küna²⁵⁾ täis tinti peab olema. Õigust öelda, ei tarvitagi nad tinti, vaid mingisugust mustet²⁶⁾ (mustust). Pliiatsit ei tunta üle pea.

Võõraste vastuvõtmises valitseb äärmine toorus. Esimene asi, mis nad külalistega teevad, on, et nad nende riided ära riisuvad²⁷⁾.

Kõigi kristlikkude kombete asemel valitseb hirmus korra lagedus. Kus meil ainult hea²⁸⁾, (hea, mõnus olek jne.), seda peavadki nemad juba abielusse astumise pidustuseks. (Just nagu kom. Venemaal, või papuade juures!) Selle ametlikuks kinnitamiseks tarvitatakse ainult mingisugust vihkimist²⁹⁾. Küll see võib üks jõe vihkimine olla!

Kui aga ristiinime pulmad³⁰⁾ teeb, mõistavad nad selle all ainult suurt kitsikust. Nende juures läheb kõik palju rutemini!

Üle pea näib nende juures maksvat veel matriarhal ajajärk, sest juba peidmees on seal oma pruudile ainult sulane³¹⁾. Kui ta aga tema naiseks saab, peab ta teda austama vist veel enam, sest mees peab siis nimetama teda koguni oma vaimuks³²⁾.

Kristlikku ristimist ei tunta mitte, selle asemel kastetakse³³⁾ ainult last.

Nii on arusaadav, et sel maal nõidus kõige suuremal määral lokkab. Nõiad ei sõida³⁴⁾ aga mitte luudade seljas, nagu mujal, vaid kõiksugu mänguriistade seljas. Ja imelik asi, peale nõidade ei sõidagi sel maal enam keegi teine, vaid kõik ainult ajavad³⁵⁾ ja ajavad teisi. Vist on nõiad need, kes nii kõiki muidki edasi sõidutavad.

18) laulukirja — lauluraamat, 19) papinkaappu — kirikukuub, 20) suitsuttaa — viurkit suitsetada, 21) talo — maja, 22) savupiippu — korsten, 23) Herra — Issand, siunata — õnnistada, 24) linna — kants, vangimaja, 25) kynä — sulg, 26) muste — tint, 27) riisua — riidest võtma, 28) häät — pulmad, 29) vihkia — laulatada, 30) pulma — kitsikus, kriis, 31) sulhanen — peidmees, 32) vaimo — naine, 33) kastaa — ristida, 34) soittaa — midagi mängida, 35) ajaa — kihutada, sõita.

Peale selle on neil veel mitmed nõia pruugid. Nad võivad küll mitu korda surra³⁶), kuid elavad siiski. Alles kooldes lahkuvad nad lõpulikult ruumist³⁷) (missugune metafüüsika!), ja mis veel imelikum, matvat siis selle ruumi maha, (seda ei oskanud ära seletada ei meie filosoofid ega ka teoloogid!) Loota võib siiski, et nad kõike ruumi maailmast maha matta ei saa.

Üksteisele on nad arusaadavad juba palja puhumisega³⁸) ja ütlevad, et ainult varesed rääkivat. (Väga imelik!) Madusid³⁹) nad ei karda sugugi, nende poisikesed püüavad nendega kalasid. Missugused hiiglased küll need kalad peavad olema, ei näita keeleteadus.

Soomlased kannavad miskisuguseid pugusid⁴⁰), ja mis kõige imelikum, poevad vahel neisse pugudesse ja vahel sealt jälle välja. (See on sarnane imeline asi, mida isegi Aleksander Suur oma India reisil ei ole näinud). Selle vastu ei ole aga nende lindudel üle pea mitte pugusid, vaid ainult kubud⁴¹). Kuidas nad nendega teri seedivad, ei ole keeleteaduse asi.

Viletsusest ja näljast Soomes annab tunnistuse-märki see, et seal meiesuguste rooga ainult haigete ravitsemiseks⁴²) tarvitatakse. Terved inimesed söövad vist põdrasammalt ja pedajaid.

Kuid ka siia on ebausik ja nõidus palju koledaid kombeid toonud, ning iseäranis reisi peal olles toidavad nad endid ainult kontidest⁴³) ja pussidest⁴⁴) (on siis mõõganeelamise sala-kunsti toitmise otstarbel ära kasutanud).

Nad neelavad vist koguni ka kaljusid, sest vanaduses lähevad nende mehed kaljupeadeks⁴⁵). (Kui mõned noored tahavad tõendada, et seda ka Eestis ette tuleb, siis on see laimatus, sest Eestis ei jatku üle pea nii palju kõva materjali peade tegemiseks, kuhu väga hästi ju ka puu kõlbab).

Soomes on aga kõik sarnased asjad võimalikud, jah, seal sünnib isegi nii hirmsaid asju, mis Jeruusalema linna hirmust ärarikkumise aega meele tulevad. See rahvas on nii metsik, et kui seal, näituseks, üks mees sureb, ta kindlasti oma kurjast⁴⁶) naisest oodata võib, et see tema raisast⁴⁷) küünlaid⁴⁸) saab valama!

Niisuguseid ihukarvu püstitajavaid asju jutustab Soomest meie teadus, mis on kõige punktipealsemate metodidega.

Sellepärast hoiatame meie kindlalt ja tõsiselt üleliiga Soome haarastuse eest kõike meie noortsugu ja soovitame temal meie endise vana juure jääda kõigis asjus ja muudkui kindlaks pidada, mis meie oleme kindlaks määranud.

Meie omalt poolt palume herrasid fennofiile seda autoriteetset seisukohta arvesse võtta.

Ni-Ni ja Mi-Mi.

36) surra — kurvastada, kurta. 37) ruumis — surnukeha, laip, 38) puhua — rääkida, 39) mato — vagel, ussikene, 40) puku — riided, ülikond, 41) kupu — linnu pugu 42) ravitsevainen — toitev, ravita — toita, 43) kontti ja 44) pussi — leivakott, 45) kaljupää — paljaspää, 46) kurja — vilets, õnnetu, 47) raiska — vaene, vaeseke, 48) kyynel — pisar.

Mõned statistilised andmed Soome akadeemilisest elust 1890—1914.

Kõrgemaid õppeasutusi Soomes on neli: ülikool, politehnikum ja kaks kaubandusülikooli, üks soome-, teine rootsikeelne.

Üliõpilaste koguarv kõigis kõrgemais õppeasutustes:

aastal 1890	— 1848	aastal 1905	— 3034
„ 1895	— 2038	„ 1910	— 3099
„ 1900	— 2606	„ 1914	— 3980

Veerandsaja aastaga on siis üliõpilaste arv kasvanud 1848:lt 3980:le, s. t. 115,4 %. Samal ajal on kasvanud muidugi ka maa elanikkude arv üldse, ometi, võrdlemisi mitte nii kiirelt, kui üliõpilaste arv.

Miljoni elaniku kohta on üliõpilasi:

aastal 1890	— 776,4	aastal 1905	— 1046,7
„ 1895	— 807,0	„ 1910	— 994,8
„ 1900	— 960,7	„ 1914	— 1198,7.

Soome- ja rootsikeelse elemendi vaherkord

ei ole varem al ajal täpisealt kindlaks tehtud. Seda valgustab aga asjaolu, et a. 1880 84. tuli noori üliõpilasi rootsikeelseid keskkoolidest 64,9 %, soomekeelseid ainult 35,1 %, kuid a. 1885—89. juba vastavalt rootsi — 54,7 %, soome 45,3 %.

Üldülevaate soome- ja rootsikeelse elemendi vaherkorrast pakub järgnev tabel.

Aastal	Soomekeelseid			Rootsikeelseid		
	Koguarv	%	Maa 100.000 soomlase kohta	Koguarv	%	Maa 100.000 rootslase kohta
1890	811	44	39,6	1037	56	321,4
1914	2869	72	107,0	1111	28	332,7

Esitatud tabel on huvitav mitmes suhtes. Kõigepealt selgub, et rootsikeelsete üliõpilaste arv veerandsaja aasta jooksul pole muutunud pea sugugi nii absoluutselt, kui ka võrdlemisi rootsikeelsete elanikkude arvuga. A. 1890—1914. on rootsikeelsete üliõpilaste arv absoluutselt tõusnud ainult 7 % (1037—1111) ja ainult 33,5 % võrdlemisi maa rootsikeelsete elanikkude juurdekasvuga. Samal ajal on tõusnud soomekeelsete üliõpilaste arv absoluutselt tervelt 253,8 % (811—2869) ja 170,2 % enam, kui soomekeelsete elanikkude arv. Kuid sellest hoolimata on soomekeelseid üliõpilasi ikkagi veel tervelt kolm korda vähem, kui rootsikeelseid, vastavalt elanikkude arvule. Sel est selgubki, miks rootslased tänapäevani on säilitanud nii tähtsa koha kogu Soome kultuurilises elus: oli ju veel alles a. 1890. maa kõrgemaile ametitele ettevalmistavast noorusest üle poole rootslasi. Eriti silmatorkav on rootsi elemendi ülevõim Soome tööstuses ja äriilmas, mida valgustab hästi ka üliõpilaste suhe politehnikumis.

Protsentuaalselt oli politehnikumi üliõpilasi:

	a. 1890	1895	1900	1905	1910	1914
soomekeelseid	22,1	29,9	35,4	44,2	57,3	58,3
rootsikeelseid	77,9	70,1	64,6	55,8	42,7	41,7

Nõnda siis on soomekeelseid politehnikumis kogu aeg võrdlemisi palju vähem, kui ülikoolis. Kui ülikoolis a. 1890 soomekeelseid üliõpilasi oli 45 % ja a. 1914 juba 75 %, oli politehnikumis soomlasi vastavalt ainult 22,1 % ja 58,3 %. Politehnikumi rootslased on koondunud peaaesjalikult masinainseneri osakonda. Seal õppis kõigist politehnikumi rootslastest a. 1908 — 47 %, a. 1910 — 53 %, a. 1912 — 54 %, a. 1914 — 58 % ja a. 1917 juba isegi 67 %. Politehnikumi soomlastest on samal ajal õppinud a. 1908 — 45 %, 1917 — 54 %. Nii ei ole ime, et Soome tööstus seisab rootslaste käes. Huvitav on mõeldamises tähendada, et naised politehnikumis õpivad ikka ainult arhitektuuri, hoolimata nende rahvusest.

Jagunemine teaduskondadesse ülikoolis.

a. 1914	Soomekeelseid	Rootsikeelseid	Kokku
Usuteaduskond	175 — 7,1 %	17 — 2,0 %	192
Õigusteaduskond	558 — 22,5 %	200 — 23,5 %	758
Arstiteaduskond	240 — 9,7 %	131 — 15,4 %	371
Ajaloo-keeleteaduskond	662 — 26,6 %	214 — 25,2 %	876
Füüsika-matemaatika teaduskond	586 — 23,6 %	220 — 25,9 %	806
Põllumajandusteaduskond	261 — 10,5 %	68 — 8,0 %	329
	2482 — 100 %	850 — 100 %	3332

Soome- ja rootsikeelsete protsent teaduskondades.

a. 1914	Usuteadusk.	Õigus- teadusk.	Arsti- teadusk.	Ajaloo-kee- leteadusk.	Füüs.-ma- temaati	Põllu- majandus	Kokku
Soomekeelseid .	91,2	73,6	64,7	75,6	72,7	79,3	74,5
Rootsikeelseid .	8,8	26,4	35,3	24,4	27,3	20,7	25,5

Järgelkult oli rootslasi a. 1914 Soome ülikoolis ainult $\frac{1}{4}$ kogusummast. Ometi peetakse suurem osa ettelugemisi rootsikeeli, nagu näitavad järgnevad tabelid.

Loengute keel a. 1905.

Teaduskond	Ettelugijate arv				Protsentuaalselt			
	Soome keeli	Rootsi keeli	Mõlem. keelel	Kokku	Soome keeli	Rootsi keeli	Mõlem. keelel	Kokku
Usu-	7	1	1	9	77,8	11,1	11,1	100,0
Õigus-	1	4	—	5	20,0	80,0	—	100,0
Arsti-	5	25	2	32	15,6	78,1	6,3	100,0
Ajaloo-keelet-	13	11	2	26	50,0	42,3	7,7	100,0
Füüs.-matem.-	4	13	—	17	23,5	76,5	—	100,0
Põllumajandus-	—	2	1	3	—	66,7	33,3	100,0
Kokku	30	56	6	92	32,6	60,9	6,5	100,0

Loengute keel a. 1914.

Teaduskond	Ettelugijate arv				Protsentuaalselt			
	Soome keeli	Rootsi keeli	Mõlem. keelel	Kokku	Soome keeli	Rootsi keeli	Mõlem. keelel	Kokku
Usu-	10	—	1	11	90,9	—	9,1	100,0
Õigus-	6	7	1	14	42,9	50,0	7,1	100,0
Arsti-	5	20	12	37	13,5	54,1	32,4	100,0
Ajal.-keelet-	31	18	9	58	53,4	31,1	15,5	100,0
Füüs.-matem.-	6	14	2	22	27,3	63,6	9,1	100,0
Põllumajandus-	8	1	7	16	50,0	6,2	43,8	100,0
Kokku	66	70	32	138	39,3	41,7	19,0	100,0

Estatatud keeleolud paljastavad selle võõristava töslasja, et Soome riigi ülikool Helsingis ei ole see asutus, mis ta peaks olema: Soome rahvusliku kultuuri suhteliselt õige ja võltsimatu peegeldus. Eesõigustatud seisukohas on seal keel, mis õppijate enamikule võõras, ning ei ole loota, et see ebaloomulik olukord üleöö muutuks. Sellepärast saab mõistetavaks terav tarve emakeelse rahvusliku ülikooli järele ja see üllatav ohvrimeel, millega andub kogu Soome rahvas Turu ülikooli asjale.

Vilho Annala järele kokku võtnud O. L.

Kas vastab üliõpilasköök nõuetele?

Üliõpilasringkondis on mitmesuguseid arvamisi kuulda olnud üliõpilasköögi kohta. Ühelt poolt toonitatakse, et köök ei suutvat rahuldada meie üliõpilaskonna nõudeid. Teiselt poolt tahetakse tõendada, nagu jagaks köök nõndapalju toiduained ühe lõunasöögi peale välja, kuipalju neid terve päevä jaoks inimesel vaja läheb.

Et asja kohta selgust saada, olin huvitatud lähemalt andmeid, mida majandustoimkonna liikme ksv. A. Oinase poolt lahkesti tarvitada lubati, läbi töötama. Et mitte peensuste ja väljaarvamistega ruumi raisata, käsitan ainult resultaadid, mis käivad veebruarikuu esimese poole kohta.

Lõunasööke on välja antud 2949. Selle jaoks ära tarvitatud kaloriad: munavalgeainetes 769,487, rasvaainetes 1202,552 ja söehüdratides 2,321,004, kokku 4,293,043, millest iga lõunasöögi peale tuleks 1455,7 kalor. Ühe lõuna tarvis on välja antud 1455,6 kalor.

König'i (Münster, Saksamaa) väljaarvamiste järele, mis niisama ka teiste teadusemeeste katsete põhjal selgeks on tehtud, tarvitab keskmise kasvuga inimene keskmise jõupingutuse juures päeva kohta ära 2904 kalor. See norm peaks täiesti vastama akadeemilise kodaniku jõukulutustele.

Nii oleks kaloriade arv, mis teatud ajajooksul väljaantud toiduainete arvudest saadud ja mis üksiku lõuna peale langeb, päevase toidu kal. arvuga vahekorras kui 1 : 2, tähendab, üksiku lõuna kaloriade arv teeb just poole välja päevase toidu kaloriade arvust, mida peaks täiesti rahuloldavaks lugema.

Ühe lõuna peale langev kaloriade arv (1455) König'i poolt üles seatud vahekordades jaguneks toiduainete vahel järgmiselt: munavalget 225,5, rasvaainet 255,75, söehüdraate 973,75, kokku 1455,7 kalorit.

Eelmiste väljaarvamiste põhjal saadud andmed lasevad konstateerida, et munavalget sisaldavaid toiduaineid välja antud vastaval määral, rasvaaineid sisaldavaid toiduaineid tuntavalt rohkem, kuna süsiveesid sisaldavaid — ligi paarisaja kal. võrra vähem ära tarvitatud, kui just teaduslikkude katsete varal väljatöötatud normi järele seda soovitavaks peaks lugema.

Viimane asjaolu laseb arvata, et on tahetud väärtuslikumat ja sellega ka hinnalisemat ja vähema mahutavusega toiduainet enam esile tuua, kui just odavamaid ja suurema mahutavusega aineid, mis muidugi rohkem vastav oleks vaimliselt töötavale inimkonnale, kes võrdlemisi vähe füüsiliselt tegev. Enama mahutavusega toiduained looks väheliikuga inimese juures mittesoovitava seisukorra, nagu raskuse tunde, unise oleku j. n. e.

Rasva kui ka söehüdratide kohta peab tähendama, et nad üks-teist kergesti vahetada lasevad, ilma et see pruugiks tootluses midagi soovimatut esile tuua, kuna see võimalus munavalge ainete kohta mitte maksev ei ole. Munavalge aineid on aga esitatud isegi pisut enam, kui keskmiselt seda tarvis oleks.

Kui aga söehüdrate puhtal kujul (suhkur) majanduslikult võimalik enam anda, siis oleks see muidugi soovitatav.

Majanduslikult on muidugi kasulik rasvaaineid vähendada, aga selle all saaks kannatama toidu maitse, sest paljude toitude valmistamine ilma rasvaaineta on möödapääsemata. Üksikute ainete vahekord on muidugi kergesti korrigeeritav, kui see ainult soovitatav oleks. Majanduslikult oleks see isegi väga kasulik; näituseks, võiks ette tuua kaloriatega arvu, mis ühe marga eest praegusel ajal turult saada võib.

Ühe marga eest saaks umbes kartulitest 360 kalorit, suhkrust 80 kalorit, võist 40 kalorit.

Nii tuleksid kaloriad rasvaainetest kõige kallimad. Kui köök on suutnud võrdlemisi odava lõuna hinna juures väärtuslikumaid ja kergemalt seeditavaid aineid pakkuda, siis peab seda küll ainult kööki tarvitaja seisukohalt soovitavaks lugema.

Kuid mitte üksi toidu kalorialisel kvantumil, vaid ka toidu valmistamisel, keetmisel, küpsetamisel, praadimisel, niisama ka maitseainete juurdelisamisel on suur tähtsus. Ka sellest küljest on viimasel ajal asjas edu märgata võidud ja tarvitajate ärahellitatud maitsele nähtavasti võimalikult vastu tulla püütud. Muuseas on isegi võimalik igalühel oma soovi ja arvamiisi avaldada kirjalikult, lõunasöökidest kohta, mis tarvis seinale kast üles seatud.

Mis puutub andmete läbitöötamisele, siis pean tähendama, et mõningase aine toituväärtuse kindlaksmääramise juures sai umbkaudu võetud andmed aine iseloomule ligidalseisvate ainete väärtusega võrreldes. Kui vast teatud ainete toituväärtus just täiesti tõe eest ei peaks vastama, sellegipärast väike kõrvalekaldumine ei muudaks tuntuvalt asja.

Iseasi on ainete liikidesse määramine, väärtuse järele, mis asja enam muuta võiks.

Alaväärtuslikuks ei või meie toiduaineid pidada. Muutliku ainete väärtuse juures olen hinnanud neid keskmise väärtuslikuks. Kui ka ülemaloodud arvud iseenest midagi absoluutset ei käsita, siiski, arvan, väikest ülevaatlikku pilku meie köögi kohta heita lasevad.

Otsustama peab, et mööduka hinnaga akadeemilisele kodanikule väärtuslikka toiduaineid sisaldavaid lõunasööke, mis kaloriatega arvu kui ainete vahekorra poolest täiesti otstarbekohaseks tuleks tunnistada, võib pakkuda üliõpilasköök. Seda võiks ka põhjendada sellega, et paljud, kes esialgu köögile selja pöörasid, peale mõneajalist mujal lõunalkäimist, üliõpilaskööki on tagasi tulnud.

Suurema arvu osavõtmise juures edeneks köögi majanduslik külg tuntuvalt, mis omakord kaasa aitaks lõunatega väärtuse tõstmiseks, nende mitmekesisemaks tegemiseks, kui ka hinna alandamiseks, võimalust mööda, sest majanduslikud väljaminekud kütte ja personali peale jääks ikka samaks.

Kahju aga, et arusaamine köögi väärtusest lõunatarvitajate akadeemiliste kodanikkude juures väga pikkamööda kasvab.

A. Lüsi.

Esteet.

Juba öö. Vaikus lebab üle villa. Ainult ühe luugi vahelt üleval tungib valgus veel välja. — Seal lamab noor krahv Binter voodis ja loeb Boccacciot. — Vaatamata sellest on ta oma 22. eluaasta juures esteet. — Ta loeb ja tunneb korraga janu, väga teravat janu hariliku vee järele. Ja tõuseb üles, et veenõust klaasi veega täita. Veenõu on aga tühi. Talle tuleb meele, et ta täna õhtul oma aknal olevaid lille oli kastnud. Ilma et mingile otsusele jõuaks, jääb ta seisma. — Tunneb janu ja mõtleb: ei ole isegi vett. Sellejuures langeb ta vaade suupesu veenõu peale. See on — mõtleb ta äkki — ka ju vesi. Tuleb samast veekraanist. Ja nõu on, loomulikult, laitmata puhas.

Aga — ja ta värahtub — esteetiliselt on siin kaks mõistet, jagatud silmapilgu jooksul: joogivesi, ja pesuvesi. On isegi vähe õudne mõelda, et pesuvett juua võib. — Hirmunult pöörab ta end ära. Sest ta on esteet. — Aga tal on janu. — Ja pöörab end otsustavalt ümber ja kaldab pesuveest — loomulikult — osa veenõusse. — Vesi on aadeli kohaseks saanud. — Siis loeb ta tähelepanelikult ühe laulu Kokoschkast, kaldab sellejuures tähelepanemata klaasi veenõust täis ja joob — ta ei ole midagi näinud. — Maitstes väga hästi.

Sest ta janunes tõesti väga.

Karl Vilhelm Arens.

Harald Leinberg †

27. veebruaril s. a. suri tehnikumi õpilane, tagavaraväe leitnant Harald Leinberg.

Kadunu sai alghariduse Tallinna raudtee algkoolis, hiljem Tallinna raudtee tehnika koolis. 1917. a. sõitis ta viimase evakueerimisega Bologoe'sse, kus umbes 1 aasta oma haridust jätkas. Revolutsiooni aja segadused võtsid temalt võimaluse seal edasi õppida ja ta tuli tagasi Tallinna.

Eesti vabadussõja lahtipuhkemisel astus H. Leinberg kooliõpilaste bataljoni, sealt vabatahtlikult soomusrongile, kust ta hiljem lipnikute kooli komandeeriti. Peale kooli lõpetamist asus ta uuesti väerinnale, kus ta kuni vabadussõja lõpuni teenis.

Peale demobilisatsiooni astus H. Leinberg eltehnikumi ja pärast selle lõpetamist tehnikumi. Tehnikumis õppides äratas ta iseäralist tähelepanu oma püsivuse ja suure tahtejõuga. Võideldes aineliste raskustega, oli ta sunnitud õppimise kõrval veel teenistust pidama, mille tõttu temal mitte harva uneta öid tuli mööda saata, et õppimises edasi jõuda.

Sarnase ületöötamise ja sõja tagajärjel vapustatud organism ei suutnud haigusele vastu panna, ja Harald Leinberg langes selle ohvriks.

Oma kaasvõitlejate ja sõprade poolt oli kadunu väga lugupeetud, kui otsekohene ja vastutulelik seltsimees. Sellepärast tundub tema kaotus valusana.

B. A.

Edustuse koosolek 11. veebruaril 1922. a.

Pika vaheaja järele tuli edustus jälle kord koosolekuks kokku. Viimane koosolek oli vist 23. novembril läinud aastal. Selle järele on pidamata jäänud kolm koosolekut: üks — enne jõulu, kaks — käesoleva aasta jooksul, 1. ja 3. veebruaril. Põhjus, nagu ikka — kvoorumini puudus. 11. veebruari koosolekule ilmus 20 liiget, millest pea paar liiget lahkusid, nii et ka see koosolek „vähendatud koosseisus“ ära peeti. Kodukorra põhjal on teist korda (käesoleval korral aga neljandat korda) kokkukutsutav koosolek otsusevõimuline $\frac{1}{2}$ liigete koos-olles.

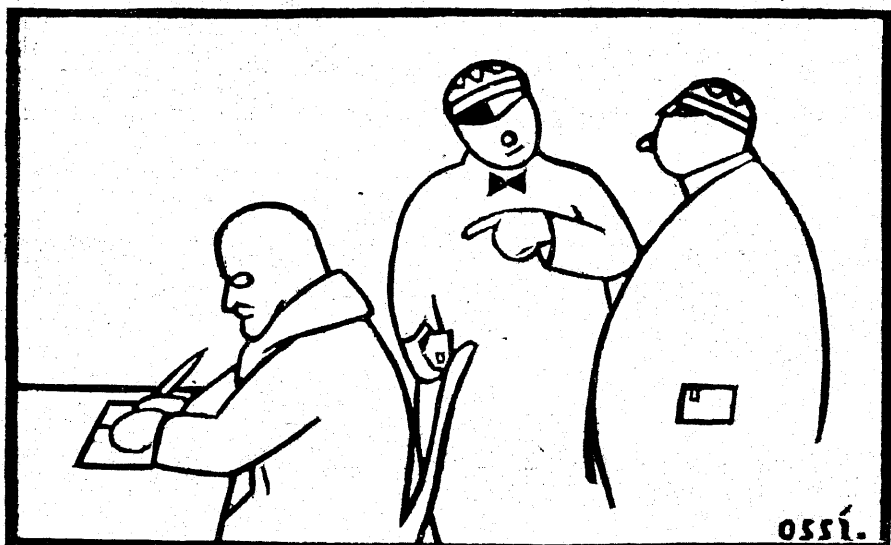
Koosoleku päevakorra kinnitamise juures võeti päevakorda üles punkt koosoleku juhatuse valimise kohta, sest maksvas kodukorras puudub sellekohane määrus. Selle järele otsustati, et kuni vastava punkti ülesvõtmiseni kodukorda, kestab koosolekute juhatamises endine kord, s. t. et koosolekuid juhatab ja protokolleerib edustuse juhatus. — Juhatusse valiti tast lahkunud kirjatöimetaja abi ksv. N. Blumenfeldti ja J. Volti asemele ksv. Maide ja Luik.

Järgnes kodukorra täiendamine. Nagu öeldud, puudub kodukorras punkt, mis määraks koosolekute juhatamise viisi. Eelmistel edustuse koosolekutel, praegu juba maksvusel oleva kodukorra vastuvõtmisel, kukkusid kõik ettepanekud selle küsimuse kohta läbi. Tehti kolm ettepanekut: üks, mille järele koosolekuid juhataks edustuse juhatuse esimees või abiesimees, protokoll kirjutaks edustuse juhatuse kirjatöimetaja: teine, mille järele koosolekut juhataksid korda mööda kaks selleks valitud alalist koosoleku juhatajat, protokoll kirjutaksid edustuse juhatuse kirjatöimetaja või abikirjatöimetaja; kolmas, mis nõudis alatise erilise koosolekute juhatuse (ühes protokolleerijaga) valimist. Hääletusel sai esimene ettepanek poolt 5 häält, teine — 12 häält, kolmas 1 hääle. Et kodukorra põhjal on kodukorra paranduseks ja täienduseks tarvilik vähemalt 16 liikme poolt, tunnistas juhataja kõik ettepanekud läbikukkunuks. Nii-jäi kodukorra lünk täitmata. — Selle järele võeti vastu määrus hääletusviisi kohta, kui hääletusel on mitu ettepanekut.

Järgmiseks päevakorra punktiks olid üliõpilaskonna välismärgi väljatöötamise komisjoni ettepanekud, — punkt, mis enne seda on juba kolme koosoleku päevakorras esinenud, kuid mis koosolekute ärajäämise tagajärjel ei saanud harutusele tulla. Korporatsioonide rühma erapooletuks jäädes võeti vastu komisjoni poolt kokkuseatud määrused üliõpilasmütsi kohta. Nende määruste sisu kokkuvõtlikult: müts on Soome üliõpilasmütsi kujuline, valge lagipõhja, tume-sinise ääre ja musta nokaga; mütsi ette on kavatsedud kuld-üliõpilasmärk; mütsi kannavad immatrikuleeritud üliõpilased, akadeemilise elu pidulikkudel silmapilkudel ka ülikooli õpejõud ja isikud, kes Tartu ülikoolis immatrikuleeritud on olnud; mütsi kandmine on vabatahtlik. Tehti ka ettepanek, et üliõpilaskonnal on kaks mütsi: tali- ja suimüts. Esimene oleks must samest, teine mitte tumesinise, vaid musta äärega. Ettepanek ei leidnud vastuvõtmist. — Üliõpilasmärgi kavandite võistluse korraldamiseks ja auhindade määramiseks lubas edustus krediiti kuni 15000 Emk. Võistluse tarvidust motiveeris välismärgi komisjon sellega, et puudub peaaegu igasugune materjal valiku tegemiseks. On pööratud kunstnikkude poole palvega valmistada mõned kavandid, kuid lubamistest kaugemale pole nad saanud. Ka üliõpilaste ringkondadest on vähe kavasid esitatud, kuigi välismärk üliõpilaskonnas õige suurt huvitust äratav. Võistluse auhindadega võimaldaks rohkema materjali kogumist. — Üliõpilastelt üliõpilaskonna heaks võetava maksu küsimus liukati edasi kuni üliõpilaskonna põhikirja harutamiseni.

Järgnes üliõpilaskonna haigekassa põhikirja harutamine, milline põhikiri läinud kevadsemestril vastu võeti edustuse poolt ja seisukoha võtmiseks ülikooli valitsusele saadeti, kust ta nüüd tagasi saadeti ühes ülikooli valitsuse seletuskirjaga. Seletuskirjas juhitakse tähelepanu põhikirja puuduste ja mittetäielikkuse peale, tehakse vastavad näpunäited ja lõpuks avaldatakse soovi, et edustus põhikirja kokkuseadmisel ja üksikult üliõpilastelt haigekassa heaks võetava maksu määramisel läheks välja statistilistest andmetest haigeks jäämise protsendi ja ravitsemise kulude suuruse kohta ja ei talitaks ainult tundmuste järele, määrates „o m a p e a d (!) määratavast õpemaksust“ protsendi, mis ei võimalda ravitsemist mitte ainult esimese vaid ka teise järgu haigemajas. Põhikiri antakse komisjoni parandamiseks ja täiendamiseks, kusjuures mõtet avaldatakse, et väike osamaksu, suure maksjate arvu ja õnnetuste väikse protsendi põhimõttele rajaneb üleüldse kogu kinnitusasjandus ja arusaamatuks jääb, kui ülikooli valitsus just ses punktis arvab raskuse leidvat, kuna haigekassa samule põhimõttele põhjeneb. — Koosolek algas kell 21 $\frac{1}{2}$ ja lõppes kell 1 ö.

Lektooriumis.

Üks üliõpilane teisele (loengutele üles andes): „Vabandage, kas see ongi professor, kes poliitilisele ökonoomiale alla kirjutab?“

Kirjandusest.

Uudismaa 3/4, jaanuar-veebruari kuu number on ilmunud.

Sel ajal, kui meie üliõpilaskond endise tuimuse ja rutinäarsusega end auväärthra Vilvillideks ette valmistab, elab tema noorem vend, „ärgand“ keskkooliõpilaskond, läbi tugevaid käärimisi. Et siin viimaks tõesti üle on jõutud mitmeaastasest pealiskaudsusest ja ainult sõnategemisest, et siin juba mingi sisu ja siht on leitud senni ainult kõlksutatud „noorusele“ ja selle „organiseerimisele ja ikka jälle organiseerimisele“, et siin tõesti juba tundubki seda nooruslikku ja siiski ka juba organiseerituse ja „liikumise“ vaimu, seda tunnistab käesolev kaksiknumber.

Jõulu-aegne Viljandi kongress, (mis oma rümalate kõrvainähtuste tõttu on monstrumiks liialdatud ja kuulsaksisendatud meie nalvide ajalehtede poolt), näib siiski tõepoolest kogu noorsooliikumisele olnud suureks pöördepunktiks. Mitte ükski, et ta ainult on toonud suuremat järelemõtlemist ja kogu liikumise sügavama, eetilise külje rõhutamist ainult oma tagajärjena, vaid see süvenemise ja „uue inimese“ idealismi vaim peegeldub juba siin avaldatud kongressi ettekandeis, kõige pealt muidugi A. J u h a n s o n i „Noorsooliikumise ülesanded“-kirjutuses. Mitte asjata pole olnud ka sennine „sidemete loomine“ väljamaaga — eriti Saksamaa noorsooliikumise ideoloogiale näib olevat teatavaks toetuspõhjaks selle „uue eetilise“, inimlikkuse ja elu-jaatuse kuulutusele.

Muidugi on kõige kergem idealismis minna liigsõnalsusse ja udusesse illetsemisse, kuid sellepärast kogu asja ennast sarnaseks tembeldada ja sellest ainult üli-targalt muuta — sellega võivad hakkama saada küll ainult paatunud Vilvillid! Üldine vaim aga näib siin numbris olevat juba võrdlemisi õige asjalik ja soliid.

Et paljudes kirjutustes ikkagi veel seda nooruspaatost pisut stiililiseks liigihaks on kasvanud, on noortelt arusaadav, vabandata — ja kes teab, vahest teistele noortele mõjumiseks koguni tarvilikki. Samuti näib mulle — asjast küll juba pisut

kõrvalseisvale — nagu oleks mõnegi kirjutuse süüdistus õpetajaskonna ja skoutingu vastu ehk siiski liig umbropsu üldistus või asjale kasutoomatu teravus. Enam inimeste mõistmist ja nende töö austamist, kuigi sealjuures vigade parandamist, see oleks vist siin küll kõige õigem tee, nagu seda seal soovitabki prof. A. M. Tallgreni huvitav kirjutus. Teatavas vanaduses — 10—15 aastasel — on igatahes tarvidus palju sellesarnase vastu, mis skouting ideaalses mõttes pakkuda võib ning oleks ebapeda-googiline seda mitte sugugi lubada. Noorsoolikumine aatelistes mõttes hakkab ju igatahes hiljem — ja „enne-uudismaalikku“ noorsugu ei tohi ju ka ometi mitte unustada!

Üldiselt aga näib olevat „Uudismaa“ meil praegu pea ainuke ajakiri, kus valitseb võrdlemisi kõige värskem, noorustsallivam ja laiavaatelisem vaim, kus see pole moonutatud ainult mõne kitsa hüüdsõna või partei kandjaks, ega ka liig targaks, ainult oma erialaga tegutsevaks tuimaks „realismiks“. Siin on, nagu näha, veel ainuke koht, kus juletakse kõnelda üldasjust, tulevikust, aateist ja arvamistest, ilma-vaatest, kus juletakse ka ilma professorliku toonita avaldada nüüdisaja filosoofiliste, eetiliste, esteetiliste, rahvuskultuuriliste küsimuste suhtes, kus veel lubatud on olla elav inimene ja noor. Ka oma meeldiva kaheveerulise välimuse, ajakohase moderni ja õige keele, mitmekesise elava ja huvitavalt toimetatud sisu, eriti ülevaate osas, kui ka oma mõõduka hinna poolest näib noorem vend siin küll vanemast ees olevat. Ei, meie „akadeemikutel“ ei maksaks üldse sugugi nii iseteadlikud olla — ka muidu oleks neil juba mõndagi õppida endast „nooremailt ja agaramailt“.

Peaaegu ütlema, et see oli esimene „Uudismaa“ number, mille lugesin peaaegu täieliku rahulolemisega, koguni rõõmuga. Oleks mõtteta hakata pikemalt refereerima temas avaldatud mitmeid huvitavaid mõtteid ja kirjutusi — selleks on ta kõigile isegi kättesaadav. Olgu need read ainult tähelepanu juhtimiseks sellele ajakirjale, millest meie üliõpilasringkonnadki kui kuivast ja sisutust, või taas kui liig pinnapealsest on senni mööda läinud, ja õigusega; kuid, mida nad nüüd, ja loodame ka edaspidi, võivad võtta omagi huvi aluseks — samuti üsna õigusega ja koguni vajadusega.

Miks ei võiks kõnelda „ühise väerinna loomisest“ ka siin, kuna ju lõpuks ühesugused „noored“ mõlemalpool ollakse?

A. A.

Tehnikumi õpilaskonna esituse valimised.

8. ja 9. märtsil peeti ära tehnikumi õpilaskonna esituse valimised. Võistlesid 5 nimekirja: 1) ühine tehnikumi õpilaste seltsi, korp. Leola ja korp Tehnola poolt; 2) elektrotehnika õpilaste ühingu poolt; 3) masinaehituse õpilaste ühingu poolt; 4) sportlaste poolt, ja 5) ühine ehitustehnika, hüdrotehnika ja arhitektuuri osakondade õpilaste poolt.

Valimistest osavõtmine oli äärmiselt leige. Häälõigust tarvitasid ainult 37,5% õpilastest.

Esituse valiti: nimekirja nr. 1 järele — T. Treiberg, Laarmann, Laupa, Männik ja Soop; nr. 2 järele — Liidemann, Tamm ja Lindquist; nr. 3 järele — Lepp ja Suigus-saar; nr. 4 järele — Lõvi ja Velberg; nr. 5 järele — Tischler, Klaussen, Klein, Ambros, pr. Püümann ja Sulg.

J. P.

Eksitavaid trükivigu

on sisse sattund ÜL „Soome numbrisse“.

Nimelt peab lk. 14, 7 rida alt olema instruktiiv: vahutavi vesi, ja lk. 15, 13. rida ülalt peab olema: oi, laulad...“

Lk. 24, 14 rida alt peab tuttav laulu nimi olema muidugi „Herää Suomi“, samuti lk 25 mitmes kohas „Vanha Ylioppilastalo“ ja „Pohjois“ ning „Etelä Pohjalainen“ osakond.

Lk. 13, 12. rida ülalt peab M. Talvio romaani „Kurjet“ tõlge olema muidugi „Kured“. Palutakse publikut lahkesti need kui ka teised võimalikud eksitused parandada.

Väljaandja Üliõpilaskonna Edustus. — Vastutav toimetaja: Karl Peterson.

Toimkonna juhataja: Jüri Sammul.

Sekretäär: Alfred Koort.

Tegev toimetaja: J. Albreht.

Tellimisi „Üliõpilaslehe“

peale võtavad vastu:

Tartus: „Postimehe“ raamatukauplus, Raudsepa raamatukauplus, „Odamees“ ja „Teaduse“ raamatukauplus.

Tallinnas: Tallinna tehnikumi „Üliõpilaslehe“ toimkond, Keisermanni raamatukauplus, Ploompuu raamatukauplus, „Rahvaülikool“ ja kaubamaja „Pihlakas ja Poeg“.

Narvas: Tamveeliuse raamatukauplus.

Ülljandis: „Valguse“ raamatukauplus.

Rätsepp PIHLAPUU

Peterburist. Võtan tellimisi vastu sõjaväe ja tsiviil tööde päale. **RÜÜRI tän. nr. 8.**

Eesti üliõpilaskonna häälekandja

„Üliõpilasleht“

jatkab oma teist aastakäiku.

„ÜLIÕPILASLEHT“

tahab oma veergudel peale puht-üliõpilaskonda puutuvate küsimuste veel teaduslikke ja rahvuspoliitilisi küsimusi käsitada.

Liginemine naaberriikide ja Lääne-Euroopa kultuurriikide üliõpilaskondade ja akadeemiliste ringkondadega Eesti kultuuri üldhuvides on lähemaks ülesandeks „Üliõpilaslehel“.

„ÜLIÕPILASLEHT“

ilmub iga kuu 2 korda. Tellimiste vastuvõtmine käesoleva aasta peale on avatud.

Tellimishind

aasta lõpuni (postiga) 480 marka, väljamaale aasta lõpuni 720 mk. — Üksiku nr. hind 20 mk.

„ÜLIÕPILASLEHE“

toimkond tahab käesoleval aastal lehe sisulise külje peale rohkem rõhku panna.

Iga üliõpilase kohus on oma häälekandjat rohke kaastöö kui ka tellimisega toetada. Igale haritlasele on „Üliõpilasleht“ elavaks sidemeks alma materiga.

Üliõpilased ja üliõpilased!

„Üliõpilasleht“ loodab Teie rohke kaasabi ja toetuse peale. — Tasu kaastöö eest loodab „Üliõpilasleht“ märksa kõrgendada.

Tellige „ÜLIÕPILASLEHTE“!

Tuhandete „Üliõpilaslehe“ lugejate üliõpilaste kaudu ulatab „Üliõpilaslehte“ mahutatud kuulustuste mõju igasse valda ja tallu.

Address: Tartu, Hetseli tä. nr. 1, „Üliõpilasleht“.